

leg

EGLUTĖ

1956

SPALIS

NR. 8

1956 SPALIS Nr. 8

Redaguoja:

Stepas Zobarskas

Administruoja:

Nekalto Prasidėjimo Seserys

Leidžia:

Lietuvių Kultūros Institutas

Prenumerata:

Metams: Amerikoje \$3.00, kitur — \$3.50. Atskiras numeris 30 centų.

Raštus siųsti ir turinio reikalu rašyti:

Stepas Zobarskas, 85-42 91 Street, Woodhaven 21, N. Y.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn.

ŠIAME NUMERYJE:

1. Leonardas Žitkevičius, UŽ TOLIMŲJŲ DEBESĖLIŲ	225
2. Antanas Vaičiulaitis, DIEVO KARVYTĖ	226
3. Irena Joerg, MURZIUKĖ IR MICĖ	228
4. Leonardas Žitkevičius, GAL PAKIŠO KIŠKIS KOJĄ?	231
5. J. Tuvimas, TRALIUS TRALIAUSKAS	232
6. Stepas Zobarskas, ŽALČIŲ KARALIENĖ	234
7. V. Čižiūnas, VYTAUTAS ATVYKSTA Į TRAKUS	237
8. E. Pralgauskaitė, KELIAS Į TĖVYNĘ	242
9. Dalia Lūžaitė, DIDVYRIS BERNIUKAS	254
10. WINDSORO ŠEŠTADIENINĖ MOKYKLA	255
11. Uosis Juodvalkis, NULAUŽTAS AŽUOLAS	256
12. MŪSŲ KNYGOS	256

Viršelis ir 228, 235 ir 238 psl. iliustracijos Ados Korsakaitės, kiti piešiniai — Povilo Osmolskio; fotografijos — Stasio Maželio (236 psl.).

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn. Editor: Stepas Zobarskas, Woodhaven 21, N. Y. October, 1956, Vol. 7, No. 8. Subscription: \$3.00 yearly. Outside U.S.A.—\$3.50 yearly. Single Copy 30¢. Entered as second-class matter at the post office in Putnam, Conn.

Immaculata Press

UŽ TOLIMŲJŲ DEBESĖLIŲ

LEONARDAS ŽITKEVIČIUS

Liepsnojo pilkas debesėlis
Padangių toliuos mėlynuos,
Kada aš, mažas piemenėlis,
Klausiaus lietuviškos dainos.

Vėl žydi tėviškėj alyvos
Ir šlama sodai prie namų.
Ir skrieja mintys, tartum gyvos,
Už debesėlių tolimų.

Už tolimųjų debesėlių
Nuklydo piemenio daina,
Kaip ta naktis pavasarėlio,
Šviesiom žvaigždutėm nešina.

O liko žemėj tamsios dienos
Be tėviškėlės mylimos.
Tiktai svajonės, tik jos vienos
Man seka pasakas mamos.

Tiktai regiu aš debesėlį
Toli padangėj mėlynoį,
Tiktai neramų ilgesėlį
Girdžiu lietuviškoj dainoj.

DIEVO KARVYTĖ

ANTANAS VAIČIULAITIS

Vieną gražią dieną pievoje žaidė vabaliukas. Jis turėjo raudonus ir mėlynus sparnus, o jo vardas buvo Dievo Karvytė.

Ji suposi ant smilgos ir sakė džiaugdamosi:

— O, kiek daug gėlių!

Dievo Karvytė lakstė visą dieną. Čia ji tupėjo ant ramunės, čia ant kmyno, čia ant žilvičio ar viedrynėlio, arba žiūrėk — ji jau kopė per baltojo dobiliuko žiedą.

Kai ji taip lekiojo nuo gėlytės prie gėlytės, tarė jai skruzdėlė, pro šali skubėdama su šapu:

— Bent prisineštum sau maisto žiemai.

— Vabaliukas, neišdykauk, lyg iš galvos išėjęs.

Ir bitė, rinkdama medų, taip sudūzgė:

— Pasistatyk sau namiukus, kad turėtum kur gyventi ir miegoti.

Iš balos galvą iškišo žalvarlė ir sukurkė:

— Vabaliukas, vabaliukas, neišdykauk, lyg iš galvos išėjęs.

O Dievo Karvytė žaidė ir žaidė, kol saulutė nuėjo gulti į debesėlį ir sutemo naktis.

Visi vabaliukai, paukščiai ir žvėrys sulindo į savo namiukus: bitė į avilį, varlė po lapu baloje, žiogas po kmynu, o lapė į savo urvą miške.

Bet Dievo Karvytė neturėjo savo trobelės nė lovos.

Ji nuėjo pas žiogą ir tarė jam:

— Leisk man pernaktvoti po kmynu.

Žiogas jau miegojo ir nieko neatsakė.

Ji pasibeldė į avilį, bet bitutės jos neišgirdo ir ramiai sau dūzgė, prieš užsnūsdamos.

Dievo Karvytė tada nuskrido pas gluosnį, bet ten iš drėvės iškišo galvą pelėda ir suūkė:

— Kas čia baladojasi taip vėlai: ar nori, kad tave suėsčiau!

Dievo Karvytė išsigando pelėdos ir nulėkė į gėlių darželį dejuodama:

— O, kas mane priims nakvynės! Aš tokia mažytė ir bijau — dar mane vilkas pagaus ir sudraskys! Ir ji pravirko.

— Nebijok, — tarė jai rožė. — Gulk į mano žiedą — aš suglausiu lapelius, ir tu miegosi kaip lovytėje.

— Ačiū tau, — prabilo Dievo Karvytė, nusišluostė ašaras ir atsitūpė ant rožės.

O ta suskleidė savo žiedą, ir Dievo Karvytė gulėjo ten, kaip ant minkščiausio pūko.

Ji nekrustelėjus miegojo kiaurą naktį ir sapnavo sapniukus: ir pievą, ir plaštakę, ir gėles, ir kurmį, ir pelėdą, kuri ūbavo gluosnyje.

Kai išaušo diena ir patekėjo saulutė, rožė atvėrė savo žiedą, Dievo Karvytė prasimerkė ir tarė:

— Tai saldžiai miegojau. Tu, rožyte, esi geriausia ir gražiausia iš visų gėlių.

Tai sakydama, Dievo Karvytė pakėlė sparnus ir nuskrido į pievą, kur jau griežė žiogas ir žaidė kiti vabaliukai.

Ji vėl laipiojo nuo žolytės ant žolytės ir suposi, atsitūpusi ant smilgos.

Kiti vabaliukai rinkosi aplink ją ir kalbėjo:

— Kaip skaniai tu kvepi — lyg kokia rožė!

Visi jie stebėjosi — ir plaštakė, ir uodas, ir skruzdėlė — ir kalbėjo vieni kitiems:

— Dievo Karvytė gal yra koks vabaliukas princas, jei visa taip žioruoja ir dvelkia, lyg rožės žiedas.

— Murziuke, neišdykauk!

MURZIUKĖ IR MICĖ

IRENA JOERG

Birutės tėvai susilaukė svečių. Atvažiavo artimas gimnaitis iš visai svetimo miesto.

— Bėk ir pasveikink dėdę, — paragino mama Birutę, kai ji tuo laiku žaidė sode su dviem mažais kačiukais.

Po obelīm pastačiusi pintinį krepšį su kačiukais, Birutė dar kelis kartus juos paglostė ir nuskubėjo pasisveikinti su nepažįstamu dėde. O šis net suplojo rankomis, ją pamatęs.

— Vaje, kad ir užaugai tu — vos bepažinti! O jau kaselių ilgumėlis! Ir skruostai — kaip rožės!

Ir pakėlęs ją ant savo stiprių rankų, žnybtelejo į Birutės veidelius, išmetė ją kelis kartus į orą, vėl pagavo, vėl žnybtelejo ir pagaliau, pastatęs ant žemės, pasakė:

— Tai ir bėga laikas, tai ir bėga.

Birutei nuo šitokio audringo pasisveikinimo net galvelė sukosi, o sužnaibyti skruostai tarytum degte degė. Gal būtų čia pat pravirkusi, bet pačiu laiku “dėde” vadinamas svetys ėmė traukti iš švarko kišenių — vaje! net dvi plytas šokolado, paskui — paslaptinai čežanti popierinį maišelį su sausainiais, paskui cukrinį meškiuką ir riešutus. Ir visa tai ėmė kraut Birutei į prijuostelę.

— Tai mat, dėdė ir lauktuvių nepamiršo, — dėkojo mama. — Nei čia reikėjo — nei ką.

— Kur tau, pas Birutę be lauktuvių, — juokėsi svetys. — Na, ar jau eini į mokyklą?

— Kitą ludenį, — sušvebeldžiavo Birutė. Ji susikrovė visas savo dovanas ir nuskubėjo atgal į sodą pas kačiukus.

O kačiukai ropinėjo sau po krepšį, mėgino kopti ant pintinės krašto, vėl krito atgal viens ant kito, po to vėl vartaliojosi, laižė viens kito letenėles ir vėl mėgino iš naujo kopti į viršų.

Birutė juokėsi ir pasakojo jiems apie svetį.

— Girdi, Murziuke, svečias riešutų atvežė — kieti kaip akmenys. O tu, Mice, ar nori šokolado? Bet aš geriau tau neduosiu, ko gero, dar tavo kailiukas pasidarys rudas kaip šokoladas. O baltas juk daug gražesnis. Murziuke, neišdykauk! O tu, Mice, neropok taip užsispyrusi, dar kojytes išsisuksi. Na, ar norit sausainių, — ką? ar pieniukas nenusibodo?

Birutė glostė baltas katyčių nugarėles, kurios buvo švelnios, minkštos ir gražios. Ir abi beveik vienodos — tik Murziukė ant vienos ausytės turėjo tamsią dėmę, o Micės uodegaitė buvo juoda.

Netrukus, tėtušio ir mamos lydimas, sode pasirodė ir dėdė. Bet Birutė dabar jo nebebijojo. Ramiai sau žaisdama su katinėliais, klausėsi jų pokalbio. Pasilenkęs prie serbentų krūmokšnių, tėtušis kažką aiškino, o dėdė tik lingavo galvą ir stebėjosi.

— Ką, ir aviečių turite? Turiu ir aš keletą krūmokšnių — tik ne tokie puikūs, kaip jūsiškiai.

O pamatęs pintinę su katinėliais, jis sušuko:

— Na, kad ir dygsta pas jus viskas. Tokių kačių dar niekur nesu matęs — taigi — ha — ant kokio medžio jos išaugo, a?

Mama juokėsi. Juokėsi ir Birutė, galvodama: “keistas žmogus, tasai dėdė, — net nežino, kad kačiukai ne ant medžių dygsta, bet kačių mama — jų senoji Rainė, kasmet iš miestelio juos parsineša.

— Taigi, taigi, maniau, kad ir aš visko turiu, bet tokių gyvulėlių man dar trūksta.

— Tikrai? — paklausė mama ir pridūrė. — Tai mes galim padovanoti — net abi.

— Būtų labai gerai, nes mano namuose pelių atsirado.

Dėdė įkišo savo didžiulę ranką į pintinę ir, sugriebęs Micę su Murziuke, iškėlė į viršų.

— Na ir baltumėlis! Na ir puikumėlis! Tai ką, Birute, ar dovanosi man jas?

— Nedovanosiu! — norėjo balsu šūkteleti Birutė, bet kažkas užčiaupė jos burną. Ji negalėjo net prasižioti. Jos širdelė smarkiai plakė. Jau norėjo čia pat išplėsti katinėlius iš svečio rankų, sprukti su jais iš sodo ir kur nors pasislėpti, bet dėdė ir pats juos padėjo atgal į krepšį — ne, nepadėjo, beveik meste imetė, kaip kokius akmenėlius! Micė ir Murziukė net augštiekninkos apvirto.

Birutė vos bekvėpavo. Toks beširdis dėdė! Katinėlius iš jos atimti! Išmokyti juos peles gaudyti!

Birutė piktai žvilgterėjo į svečią ir, nieko netarusi, išbėgo iš sodo.

Pasirėmusi prie tvoros, Birutė žiūrėjo į žaidžiančius kaimynų vaikus. Nebeviliojo jos nei nauji lėlės drabužiai, nei smėlio pilys. Nenorėjo nei spalvoto kibirėlio, nei raudono kastuvėlio. Ji tik galvojo apie katinėlius. Tegu tasai svetys kuo greičiausiai iš čia iškeliauja! Nereikia nei jo šokolado, nei sausainių, nei riešutų, nei meškiuko. Tegul sau žinosi su savo dovanom, ir tegu Murziukė su Mice palieka ramybėje. Ir kodėl mama jam pažadėjo? O gal dėdė pamirš? Gal išvažiuos be katinėlių?

— Birute, žiūrėk, koki krepšelį turiu. Pilnas šilkinųjų siūlų. Ir adatas su žirklių turiu — eik čia, — šaukė jos draugė.

Janė su Petriuku mėtinėjo sviedinį. O mažoji Anė, susikrovusi savo lėles į keturkampe dėžutę, uždengė dangčiu, kad saulė jų nebekepintų. Staiga, Birutei dingtelėjo mintis. O kad taip kačiukus į tokią dėžutę sukrovus ir dangčiu uždengus — niekas nebematytų!

Malkinėje buvo popierinė dėžutė, Birutė, ilgai nelauk-dama, nuskubėjo atgal į sodą. Ten jau nieko nebebuvo, tik pintinėje tebežaidė kačiukai. Birutė atsargiai išėmė juos iš krepšio, paglostė — pamylavo ir, švelniai pabučiavusi, sudėjo juos į muilo dėžutę. Vietos nors ir neperdaugiausia, bet kačiukai vis dėlto tilpo. “Dabar miegokit sau”. Paskui uždengė dangtį ir spruko į kluoną, kur buvo ištisi kalnai šiaudų ir šieno!

Birutės širdelė net plasdeno iš džiaugsmo ir juoko.

— Tegu dabar jieško, kiek tik nori! — galvojo ji, iškasusi šiene duobutę, atsargiai įdėjo dėžutę, vėl šieną apklojo ir laiminga sugrįžo į sodą. Ji jautėsi labai pavargus, išsitiesė čia pat žolėje ir tuojpat užmigo.

— Ar svetys jau išvažiavo? — kitą rytą paklausė Birutė, trindama akutes.

— Kaipgi — vakar pavakary išvažiavo. Net atsisveikinti su tavim negalėjo — taip giliai buvai įmigęs, — atsakė mama, paskui pridūrė:

— Ar nežinai, Birutėl, kur kačiukai dingo? Visur išjieškojom — bet krepšys buvo tuščias. Ar tik nebus Rainė kur kitur nusigabenus.

Birutė šypsodamosi atsisėdo lovelėje, o kai mama priėjo, apkabino jos kaklą ir pakuždom papasakojo, kur ji paslėpė kačiukus.

Bet mama nebelaukė, ką Birutė toliau pasakys. Ji tik suplojo rankom ir išbėgo kieman į kluono pusę.

Kai neužilgo su tėveliu sugrižo, iš jų veidų suprato Birutė, kad su kačiukais kažkas baisaus atsitiko.

— Kas tai matė! — sušuko tėvelis. — Į sieną sukišti! Gerai dar, kad svečiui išvažiavus, nuėjau į klojimą ir užgirdau miauksint. Jeigu būčiau neaptikęs jų vakar, šiandien nebeturėtum — abi būtų uždususios!

Birutė apsišypylė ašarom. Ir gal ilgai būtų verkusi, jeigu mama nebūtų įdavęs stiklinės su pienu ir nebūtų pasakius:

— Kačiukai kieme. Bėk ir palakink juos pienuku. Išalko. Birutė pabučiavo mamą į skruostą ir bėgte išbėgo į sodą.

GAL PAKIŠO KIŠKIS KOJĄ?

LEONARDAS ŽITKEVIČIUS

Tai gražiai mes atsistojom:
Žemyn rankom, augštyn kojom!
Opa opa per girelę.
Kiškiai piškiai, duokit kelią!

Ar už spyglio mes užkliuvom?
Žingsnį žengėm ir sugriuvom.
Opa opa, oja oja —
Gal pakišo kiškis koją?

TRALIUS TRALIALIAUSKAS

J. TUVIMAS

Už jūružės, už melsvos
Dunkso miestas Dainavos.
Stovi gatvėj Dūdeliausko
Namas Traliaus Tralialiausko.

Šitas ponas
Turi žmoną,
Ji vadinas
Tralialiona.
Turi dukrą —
Tralialiukrą,
Turi sūnų —
Tralialiūną.
Turi šunį —
Tralialiunį.

Turi jis taip pat kačiuką —
Žvalų rainą Tralialiuką
Ir nenuoramą papūgą —
Margaplunksnę Tralialiūgą.

Apie valandą devintą,
Baigę pusryčius dorot,
Savo poną jie apspinta,
Pasiruošę koncertuot.
Šeimininkas šmaikščiai kelia
Dirigavimo lazdele...
Dar akimirka viena —
Ir jau liejasi daina:

“Tralia tralia
Tralialia,
Tralia tralia,
Tralialia!”

Jie dainuoja, tralialiuoja
Taip, jog skamba net namai,
O maestro diriguoja,
Lazdele smagiai mojuoja,
Pats pritardamas linksmai:

“Tralia tralia,
Tralialia!”

Iš garažų, iš virtuvių,
 Iš dirbtuvių, parduotuvių —
 Iš visur daina jau plaukia!
 Ją mielai kiekvienas traukia.—
 Traukia meistras —
 Tralialeistras,
 Traukia šoferis —
 Tralialioferis,
 Kambarinė —
 Tralialinė
 Ir kepėjas —
 Tralialėjas,
 Ir vežikas —
 Tralialikas,
 Ir kareivis —
 Tralialeivis,
 Ir konduktorius —
 Tralialiuktorius!

Nors maža pilka pelytė,
 Vargšė Tralialytė,
 Baisiai bijosi kačiuko,
 Raino Tralialiuko, —
 Bet išlindo iš kamučio,
 Iš kamučio tralialiučio
 Ir cypsena tylutėliai:
 “Tralia tralia, tralitėliai.”

ŽALČIŲ KARALIENĖ

Pagal lietuvių liaudies pasaką
parašė

STEPAS ZOBARSKAS

Išlipusi į krantą, Eglė kurį laiką stovėjo kaip sustingusi. Ji pažino gelsvąjį smėlį, baltus, vandens nudailintus akmenėlius; pažino kopas, po kurias basa lakstė, būdama maža mergaitė. Pažino ir tas egles, kurios augo pakrantėje, be paliovos ošdamos, ir tuos kriauklius, kurių buvo pilna primėtyta aplinkui. Beplakdamos vilnys vėl buvo prinešusios gausybę žolių, po kurias kadaise jos pirščiukai jieškodavo gintaro. Viskas čia tebebuvo taip, kaip ji buvo palikusi prieš dešimtį metų, tik dangus, rodėsi, turėjo daugiau debesų, ir jo mėlynė nebesvietė taip giedrai. O gal ir dangus tebebuvo toks pat, tik jos akys, besidairydamos po žalčių karaliaus rūmų menes, atrato per tuos metus nuo žydrinės.

— Sveika būk, gimtoji mano žemele! — sukuždėjo Eglė, ir pati nepasijuto, kaip parpuolė ant kelių ir ėmė bučiuoti kopas.

Vaikai žiūrėjo akis išplėtę, nežinodami, kas čia pasidarė jų motinai. Jiems čia viskas atrodė nauja, nematyta, ir jų akys skraidžiojo kaip paukšteliai nuo medžių prie žolių, nuo akmenų — prie smėlynės. Bet kai motina pakilo nuo žemės ir pradėjo šluostyti ašaras, Ažuolas nutvėrė ją už rankos ir paklausė:

— Mamyte, ko tu verki?

— Verkiu iš džiaugsmo, vaikeli. Aš gi maniau, kad niekad nebe pamatysiu savo giminės. O dabar štai grįžtu jos aplankyti — sveika ir laiminga.

Eglė dar patylėjo valandėlę, o paskui iškėlė galvą ir sušuko:

— Vaikai, tverkimės už rankų ir bėkime į tuos ana namelius, kurie ties pakrypusia egle stovi!

*

Nėra tokios plunksnos, kuri sugebėtų aprašyti senelio Eglės tėvo ir žilutės jos motinos linksmybę, kai jie susilaukė savo dukrelės. Jie nebesitikėjo, kad jų išvargusios akys begalės pamatyti ją, o štai dabar Eglė stovėjo čia kaip angelas, gerutė ir linksma, apsupta savo vaikučių.

— Sveika būk, gimtoji mano žemele!

Džiaugėsi ne tik Eglės tėvai, bet ir jos broliai. Seserys jau buvo ištekėjusios, bet ir tos tuoj suvažiavo visais keliais, kad tik pamatyti Eglę, taip netikėtai atkeliavusią į gimtuosius namus pasisvečiuoti.

Niekada senoje žvejo trobelėje neskambėjo tokios linksmos dainos, kaip dabar. Ir niekada taip gardžiai nekvepėjo šviežiai iškepta duona ir pyragai, kaip tąkart ant vaišių stalo.

Ne tik kaimynai, bet ir iš tolimų apylinkių žvejai, sėdo į laivus, tempė bures ir plaukė čia žalčių karalienės pasižiūrėti.

— Gražių vaikučių susilaukei, Egle, — kalbėjo jie. — O ir pati labai gerai atrodai. Matyt, kad jums ten gyvenimas nebuvo toks blogas, kaip mes čia visi įsivaizdavom.

— Mes gyvenom taip, kaip ir pritinka karaliaus šeimai gyventi, — sakė Eglė. Bet daug ji nekalbėjo. Tiktai kai jos tėvas, prie ausies pasilenkęs, paklausė:

— Prisipažink, dukrele, argi tasai tavo žalčių karalius tikrai tau geras vyras?

Eglė linksmam atsakė:

— Taip, tėveli! Aš nežinau, ar yra pasaulyje už jį geresnių vyrų.

— Ir tu myli jį?

— Myliu iš visos širdies.

Visi, kurie išgirdo tuos Eglės žodžius, nustebo, nes jie vis dar negalėjo suprasti, kaip galima mylėti žaltį. Vienas senukas Eglės tėvas nesistebėjo. Jis juto širdimi, suprato iš Eglės balso, kad ji laiminga, už žalčių karaliaus ištekėjusi; o jos laimė buvo kartu ir jo laimė.

Taip besilinksminant, priartėjo iškeliavimo diena. Eglė ir jos vaikai džiaugdamiesi pradėjo ruošti kelionei į žalčių karalystę. Bet

Eglės broliai tuo nesidžiaugė. Jie dar negalėjo užmiršti, kaip kadais žalčių kirbinė buvo apgulusi jų sodybą ir reikalaute išreikalavo Eglės.

— Aš netikiu, kad ji ten būtų laiminga, — sakė vyresnysis brolis. — Ji užkerėta, užtat taip ir kalba.

— Ir aš netikiu, — pritarė jaunesnysis. — Ji bijo pasakyti teisę, tai ir viskas.

— Turim padaryti taip, kad Eglei su vaikais nebereikėtų keliauti iš gimtojo pajūrio, — kalbėjo vidurinysis.

Ir tuo metu, kada Eglė linksminosi su savais ir svetimais žvejais, jos broliai laužė galvas, ką padaryti, kad jos viešnagė nesibaigtų. Pirmiausia jie turėjo surasti žalčių karalių ir jį nužudyti. Nes kol tasai kirminas nebus sutraiškytas, sakė jie, tol mūsų sesuo neturės ramybės.

Nuo ryto iki vakaro jie klausėsi, ištempę ausis, ar nenugirs besisnekant, kur ir kaip Eglė susitiks su savo vyru, tik toji nė žodeliu neprasitarė. Jie gaudė kiekvieną Eglės vaikų žodį, bet ir tie nieko nekalbėjo apie savo tėvą. Tada broliai nutarė prievarta išgauti paslaptį, nes iškeliavimo diena jau buvo čia pat.

(Bus daugiau)

Tolimose Brazilijoje, Sao Paulo mieste, lietuviukai ir lietuvaitės mokosi gimtosios tėvų kalbos. Čia jie susirinkę gražiai lietuviškai padainavo ir pažaidė.

V. ČIŽIŪNAS

VYTAUTAS ATVYKSTA Į TRAKUS

Sekmadienis buvo tikrai gražus, saulėtas, tik kiek vėjuotas. Miestelyje žmonės nuo pat ryto jau laukė valdovo atvykstant. Vieni rūpinosi išklaudyti ankstybųjų pamaldų ir nuskubėti prie pilies tilto, kiti raiti išjojo į Vilniaus vieškelį žvalgytis. Bet kas galėjo pralenkti šioje srityje Trakų totorius?

Totorius? O iš kur čia jie atsirado? Jau keleri metai, kai Vytautas visus pabėgėlius totorius, besiprašančius į Lietuvos tarnybą, apgyvendino Trakų apylinkėse. Čia jie susispietė kairėje (nuo Vilniaus atvykstant) Trakų ežero pakrantėje. Vieni jų mėgino gyventi *v a i l o k o* (veltinės, piršto storumo avių vilnų medžiagos) palapinėse, kiti, žiemos šalčių nepakęsdami, ėmė statyti tokias pat, kaip ir lietuviai, medines trobas. Nuo tų totorių ir pats jų pamėgtasis ežeras pramintas Totoriškių ežeru. Tik tas, kurs jau persenas buvo raitelių ir pasiuntinių tarnybai, ėmėsi žvejybos, kailiadirbystės, audeklų dažymo, balnų gamybos ir retas kuris — žemdirbystės. Visi kiti totoriai buvo Vytauto karo tarnyboje raitais pasiuntiniais ir sargybiniais. Jie tad ir lakstė savo mažais arkliukais keliu tarp Vilniaus ir Trakų.

Valdovo susilaukė trakiečiai tik vėlai po pietų. Mantautui patvarčius, visi Trakų miesto gyventojai turėjo laiku išsirikiuoti išilgai vienintelės gatvės — nuo jos pradžios iki senosios pilies. Ties senąja pusiasalio pilimi ir tiltu būriavo pilies gyventojai, apylinkių bajorai ir statybos darbininkai. Jiems Mantautas įsakė išsirikiuoti ties naujosios pilies vartais.

Staiga vienu metu viskas pasikeitė: iš tolo pasigirdo trimitų ir ragų garsai, pirmieji pasiųstieji totoriai, cypdami ir šaukdami, perlėkė miestelio gatve ir dingo miške, Kauno pusėje. Tik dulkių debesį už savęs paliko.

Už minutės - kitos pasigirdo miestelėnų šauksmas:

— Jau, jau atvyksta! Valio!

Trakų gyventojų valdavimas garsėjo išilgai gatvės. Priešakyje jojo trys trimitininkai, kartas nuo karto papūsdami trimitais. Atokiai už jų jojo pats Lietuvos valdovas, savo dvariškių ir artimųjų patarėjų lydimas. Tamsiai raudonas palaidas apsiaustas su baltais sabalo kailio krašteliais dengė jo pečius. Tokios pačios spalvos apskrita, į viršų smailėjanti, kepurė su mažu auksiniu kryželiu viršugalvyje dengė galvą. Be barzdos ir ūsų (juos Vytautas skusdavo), valdovas iš tolo panešėjo į moterį, ypač, kad ilgi plaukai kritę jam ant pečių. Tačiau tiesi, kiek smaila, nosis, stipriai sučiauptos lūpos ir žemokai suraukti antakiai virš tamsiai mėlynų akų rodė daug patyrusio geležinės valios vyro veidą.

— Sveikas, Mantautai! Sveiki, trakiečiai! — prabilo Vytautas.

— Būk pasveikintas, valdove! — atsakė Mantautas.

— Tegyvuoja mūsų valdovas naujojoje pilyje! — sušuko kažkuris čia pat stovėjusių bajorų.

— Valio, valio-o-o! — nuskambėjo minios šauksmas.

— Ačiū tau, Mantautai, ačiū jums, trakiečiai! — kilstelėjęs dešinę, atsakė Vytautas.

Vytautas bematant nušoko nuo širmio, nekantriai trypusio kojomis.

— Eisime pėsti prie mielosios Galvės vandens, — pasakė į šalis dairdamasis Vytautas. — O čia gi tavo, Mantautai, sūnus, mano bendravardis, kiek žinau!..

— Sveikas, berneli! — tarė kunigaikštis.

— Taip, valdove, tai jis, mano Aleksandras Vytautas...

— Sveikas, berneli! — tarė kunigaikštis, glostydamas berniuko galvą. — Ogi čia ir antras? Argi taip pat tavo sūnus?

— Bajoro Zubrio sūnus, Jūsų Šviesybe... Jonas Algimantas. Mano draugas Zubrys... negrižo iš žygio prieš vokiečių Ordiną. Priglaudžiau našlę Zubrienę su sūnumi čia, Trakuose.

Vytautas žiūrėjo į Mantauto veidą. Matė jame liūdesį ir kartu meilę draugo sūnui. Valdovas paėmė abu berniuku už pečių ir pritraukė prie savęs.

— Žinau, Mantautai, ir liūdžiu kartu su tavim. Zubrys žuvo Tanenbergo laukuose, kaip tikras Lietuvos bajoras - didvyris. Aukite, berniukai, sparciai ir būkite verti savo tėvų. Tokių Lietuvai labai reikia.

Berniukai linktelėjo galvomis.

— Už kokių poros ar trejeto metų judu abu priimsiu į savo duris, — kalbėjo valdovas, — ten judu daug ko išmoksitė, ilgainiui tapsitė tikrais kariais - riteriais. O dabar einame visi į naująją pilį.

Minia pajudėjo į ežero tiltą. Pats pirmasėjo Vytautas, iš abiejų šonų berniukų lydimas. Už jų žingsniavo Mantautas, svečiai iš Vilniaus ir visi Trakų apylinkės bajorai. Pilies sargyba sulaikė besispraudžiančius į priekį miestelio gyventojus:

— Palengva, neskubėkite! Dar bus laiko pamatyti valdovą ir naująją pilį...

— Ei, ten kas? Nesiveržkite taip! Dar išlaušite tilto turėklus ir suvirsite į vandenį.

Lėtai tiltu žingsniuodami, svečiai ir jų palydovai pasiekė salos pilies vartus. Čia, pačioje tarpuvartėje, išpuoštoje žaliais vainikais, stovėjo balta drobe užtiestas stalelis, ant kurio buvo padėta sidabrinė lėkštė su duonos rieke ir žiupsniu druskos. Už stalelio stovėjo dvi balutėliais nuometais plaukus apsigaubusios bajorės, Mantautienė ir Zubrienė. Čia pat stovėjo būrys merginų, už jų — marga vyrų minia: statybos meistrai, darbininkai ir pilies sargybos kareiviai.

— Sveikos, bajorė Mantautienė ir, jei neklystu, bajorė Zubrienė! — tarė kunigaikštis, priartėjęs prie stalelio. — Net ir duona su druska sutinkate mane, tarsi naujakurį, naujoje pilyje.

— Šviesusis valdove, drįstame šitaip pasitikti, nes darbai pilyje beveik baigti. Maloniai prašome priimti mūsų nuoširdumo ženklą, — atsakė Mantautienė, pakeldama nuo stalelio lėkštę.

Kunigaikštis atlaužė nuo riekės gabalėlį duonos ir, padažęs druskoje, įsidėjo į burną.

— Ačiū jums, bajorės, ačiū visiems čia susirinkusiems. Kai pilies patalpos bus visiškai baigtos ir tinkamos apsigyventi, tada atvyksiu iš Vilniaus nebe vienas, nes kunigaikštienė taip pat labai nori pa-

matyti, kas čia padaryta? Tada tai iškelsime puotą, kokios Trakai iš viso dar nėra matę. Nuo tada aš mieliau čia gyvenčiau, negu Vilniuje. Na, bet eikime į pilies vidų! Mantautai, vesk mus.

Minia tarpuvartėje prasiskyrė. Vytautas, paėmęs abi bajorės už alkūnių, žengė pro pilies vartus, kažką kalbėdamas joms ir rodydamas čia pat einančius berniukus. Bajorės lingavo galvomis, dėkingai žiūrėdamos valdovui į veidą.

Pilies kieme Vytautas sustojo ir apsidairė.

— O kur Purbachas su savo planais? — paklausė jis.

Iš minios išsiskyrė rudabarzdis, šventadieniškai apsirengęs savo krašto kirpimo drabužiais, priartėjo prie valdovo ir žemai jam nusilenkė.

— Sveikas, Herr Baumeister!*) Juodu abu su bajoru Mantautu esate pilies statytojai, atsakingi už visa, kas čia padaryta, tad veskite mus tolyn į pilies vidų ir rodykite, kuo galite pasigirti.

Rudabarzdis išsitraukė iš pažasties storo šviesiai pilko popieriaus ritinį ir ištiesė jį kieme ant akmens.

— Čia, kairėje, pilies pasieniais matome sargybų gyvenamas patalpas ir ginklų sandėlius, čia, kampe, ties pakeliamuoju tiltu, arkliedes, — rodė Mantautas, pasitardamas su rudabarzdžiu. — Gal eisime, šviesusis valdove, ten iš vidaus apsižvalgyti?

— Ne, Mantautai, eikime pirmiausiai į patalpas už pakeliamojo tilto, — įsakė Vytautas.

Visi trys pasuko pilies didžiųjų rūmų link. Paskui juos sekė abi bajorės, kunigaikščio palydovai iš Vilniaus ir žymesnieji trakiečiai. Vartai šiapus pakeliamojo tilto buvo taip pat papuošti vainikais. Perėję pakeliamąjį tiltą ir didžiojo bokšto angą, svečiai atsidūrė nedideliame kieme. Iš abiejų šonų buvo dviejų augštų mūro namai, o iš galo, tiesiai priešais didįjį bokštą — mūro siena su balkonu, jungiančiu abu šoninius rūmus.

— Pradėsime nuo didžiosios salės, — tarė Vytautas, pasukdamas į dešinįjį namą.

Didelėse duryse matėsi platūs plytiniai laiptai. Visi palengva sekė kunigaikštį ir jo pilies statytojus. Iš erdvios priemenės vedė dūrys į salę. Įžengęs į jos vidų, Vytautas apsidairė.

— Puiku, Mantautai, to aš ir tikėjausi! Čia bus erdvu ir smagu tiek šeimininkams, tiek ir svečiams.

Mantautas su rudabarzdžiu vedžiojo valdovą salės pasieniais, rodydami jau atliktus darbus. Salė buvo grįsta blizgančiomis raudonomis plytomis. Sienos jau išglaištytos, tik dar nedažytos. Augšti siauri langai buvo išpinti daugybe šešiakampių švininių rėmelių, į kuriuos

*) Pone statybos meisteri!

buvo spraudžiami tokio paties pavidalo stori stiklo gabalai. Įstiklinimo darbas dar buvo nebaigtas, tad palangėse ant grindų gulėjo stiklo krūvelės. Iš pat vidurio augštų lenktų lubų kabėjo ilgos žalvarinės grandinės.

— Čia pakabins dideles žvakides, — šnibždėjo svečiams kažkuris trakiečių bajorų.

Valdovas, apėjęs salę, pasuko durų link.

— O kaip su salės šildymu, Mantautai? Parodyk judviejų su Purbachu gudrybę.

Visi pasekė valdovą su statytojais atgal į kiemą. Žemai, dešinėje nuo didžiųjų durų, buvo anga į pusrūsį.

— Valdove, — tarė Mantautas, — mūsų gudrybė paprasta: čia yra kūrykla su akmenine krosnimi, nuo kurios eina po salės grindimis tušti plytiniai takai karštam orui.

— O dūmai iš krosnies? — paklausė kunigaikštis.

— Dūmams išvedame taką po salės grindimis į lauką, anapus pilies sienų. Jau mėginome, gerai traukia.

— Gerai, bajore Mantautai, matyt, nešalsime ir žiemą, priimdami svečius ar linksmindamiesi šioje salėje, — atsakė kunigaikštis ir pasuko kiton pusėn kiemo.

Kol augstieji svečiai iš Vilniaus lankė būsimąsias valdovo, jo šeimos ir artimųjų gyvenamas patalpas kitame kiemo šone, abu berniukai atsiskyrė nuo visų ir smuko patys žiūrėti ten, kur jiems labiausiai rūpėjo. Įsilipę suktais plytiniais laiptais į didįjį pilies bokštą, jie nustebę žiūrėjo pro siaurus bokšto langus į plačią Trakų apylinkę, su jos ežerais, salomis juose ir toli akiratyje mėlynuojančių miškų juostą. Iš apačioje, kaip ant delno, matomo pilies kiemo skambėjo jaunimo dainos ir juokai.

Ilgai abu berniukai svajojo ir tarėsi, kaip jie būsią valdovo dvare, Vilniuje, kaip tarnausią jam, daug ko išmoksią, kol, pagaliau, garsiais kariais - riteriais tapsią. Iš tų svajonių juos pažadino padidėjęs trukšmas pilies kieme. Abu suprato, kad svečiai iš Vilniaus jau rengiasi namo. Nelaukdami, kol kas, jų pasigedęs, pradės šaukti, berniukai skubiai leidosi žemyn iš bokšto.

KELIAS Į TĖVYNĘ

E. PRALGAUSKAITĖ

Vieno veiksmo vaizdelis, Lietuvaičių Seserų Instituto paskelbtame konkurse laimėję II-ją premiją.

VEIKIA:

DORIUKAS, tremtinys, našlaitis

LAUMĖ

AUKSŪNAS

ŽIAURYS

MAGARA

LEDONIS

AŠTUONI BERNIUKAI

AŠTUONIOS MERGAITĖS

JONAS RUGINIS, Amerikos lietuvis

MAGDALENA, jo žmona

Pakelė. Išėjimai į dešinę ir į kairę. Priešaky augšta gyvatvorė, kurios vidury stovi pakelės stulpas su kelio rodyklėmis į dešinę ir į kairę. Ant jų vienoje pusėje užrašyta: „Į turtą ir garbę“, o antroje — „Į linksną gyvenimą“. Priešakiniam fone matyti vienoje pusėje dangoraižių siluetai, viduryje tolimi, sniegu apdengti kalnai, o antroje pusėje — šiltųjų kraštų simboliai — palmės, šventyklų bokštai ir panašiai.

Šviesoms salėje užgesus ir uždangai dar nepakilus, iš publikos išsiskiria Doriukas. Dairydamasis, jis eina scenos link. Priėjęs prie scenos, žiūri į ją kurį laiką ir pamažu atsigręžia į publiką. Tuo tarpu scenos priešakyje, šiapus uždangos, pasirodo Laumė ir išmeigia akis į Doriuką. Doriukas atsigrįžta į sceną ir akis į akį susiduria su dailia, fantastiška būtybe, kuri stovi augštai, o jis žemai. Jis žiūri į ją galvą užvertęs.

1.

LAUMĖ (*rimtai*): Kas tu esi, berniuk?

DORIUKAS (*kukliai, rūpestingai*): Aš esu Doriukas, našlaitis. Aš esu vienas šiame pasaulyje.

LAUMĖ: Gražus vardas. Bet nelaimingas tu esi vaikas, kad neturi nei tėvo, nei motinos.

DORIUKAS: Mano tėvas buvo karo invalidas ir mirė anksčiau, o mama neseniai užmerkė akis.

LAUMĖ: Tad ko gi tu čia jieskai, našlaitėli?

DORIUKAS: Aš jieskau kelio į tėvynę.

LAUMĖ: Į tėvynę? O iš kur tu esi?

DORIUKAS: Aš neatsimenu, tik mama kartais pasakodavo apie kažkokią Dainavos šalį.

LAUMĖ: Negirdėjau tokios. Iš pavadinimo atrodo, kad ji yra nuostabi šalis.

DORIUKAS: Taip, mama sakydavo, kad Dainava yra gražiausia šalis visame pasaulyje. Dar mama pasakojo, kad tą šalį užpuolė pikti priešai, daug sodybų ir miestų sudegino, daug žmonių išžudė, daug išvedė į nelaisvę, o kas suspėjo pabėgti, pabėgo.

LAUMĖ: Ir tu pabėgai?

DORIUKAS: Aš neatsimenu. Aš tik vieną dalyką nugirdau mamą sakant, kad mes gyvename svetimoje žemėje ir kad reikia jieskoti kelio į tėvynę.

LAUMĖ: Tai tu nori grįžti tėviškėn?

DORIUKAS: Labai noriu, jei ne šiandien, tai rytoj, tik nežinau kelio. Ilgu man be tėvynės.

LAUMĖ: Žinau, vargdienėli, kad be tėvynės ir be motinos liūdniausia, bet labai gaila, kad negaliu nurodyti tau kelio.

DORIUKAS (*sunkiai atsідusęs*): Vargas man...

LAUMĖ: Tavo vargas, berniuk, milijonų vargas. Visi benamiai jiesko kelio į tėvynę, bet neranda, o aš negaliu nurodyti. Bet nenusimink, našlaitėli. Pasaulyje yra dar gerų žmonių, kurie tau mielai išties ranką. Aš taip manau.

DORIUKAS: Bet yra ir negerų, kurie gali mane suklaidinti ir nuskriausti. Kaip gi aš juos atskirsiu?

LAUMĖ: Nenusimink — atskirti nesunku.

DORIUKAS (*domiai*): Kaip?

LAUMĖ (*pagalvojusi*): Gerai, Doriuk, aš tau padėsiu, nes tu man patinki. Aš tau duosiu užburtą veidrodėlį. Štai jis, še, pagauk. (*Meta jam mažytį veidrodėlį. Doriukas pagauna ir stebi jį.*) Kai tu klausi kelio į tėvynę, ir jį tau nurodys, tu atkiški tą veidrodėlį į geradarių, ir jei jis bus teisingas, drąsiai žiūrės į jį, o jei klastingas, tuoj trauksis nuo jo. Iš to tu atspėsi, kas tau gerai pataria, ir kas nori tave suklaidinti.

DORIUKAS (*pakėlęs galvą*): Jis gi paprastas, ir teisingai rodo.

LAUMĖ: Todėl, kad tu esi teisingas.

DORIUKAS: Suprantu. O kas tamsta esi? Kam aš turėsiu padėkoti?

LAUMĖ: Aš nesu nei deivė, nei angelas. Aš esu geroji Laumė. Aš stengiuosi padėti visiems kelio jieškantiems.

DORIUKAS (*švelniai*): Ačiū, geroji Laume, ačiū. Aš tamstos niekada neužmiršiu.

LAUMĖ: Būk protingas ir atsargus.

DORIUKAS (*žaviai*): Būsiu! (*Jis nuleidžia galvą ir pasižiūri į veidrodį. Tuo tarpu Laumė dingsta nuo rampos.*) Geroji Laume, ger... (*Pakelia galvą.*) Kur tamsta? kur... (*Lipa laiptais ant scenos.*) Geroji Laume... (*Jam pasiekus maždaug scenos vidurį, uždanga atsidaro.*)

2.

AUKSŪNAS: Ką, nustebai mane pamatęs? Aš, matai, nugirdau, kad tu nežinai, katruo keliu eiti. Turbūt, paklydęs esi?

DORIUKAS: Aš jieškau kelio į tėvynę.

AUKSŪNAS: Juokingas vaikas! Kur duona, ten ir tėvynė, argi tau dar neaišku?

DORIUKAS (*santūriai*): Ne.

AUKSŪNAS: Mažas dar esi, štai, ką aš tau pasakysiu. Na, gerai, aš tau greit ir mielai parodysiu kelią į tėvynę.

DORIUKAS: Būsiu labai dėkingas.

AUKSŪNAS: Man kaip tik pakeliui, ir aš manau, kad tu geresnės tėvynės nerasi. Derlingiausi žemės plotai, milijoniniai miestai ir milžiniški fabrikai — štai tėvynė, į kurią galima nuvykti šituo keliu. Alyva pati trykšta iš žemės; po žeme guli vertingiausių metalų klodai, o kalnuose auksas, kurs laukia jieškotojų. Ar bereikia mielesnės tėvynės, vaikigali? Ji laukia žmonių, o ypač jaunų.

DORIUKAS: Ar toli iki tos šalies?

AUKSŪNAS: Argi atstumas dabar sudaro kokį skirtumą?

DORIUKAS: Bet aš tamstos nepažįstu.

AUKSŪNAS: Argi aš tau baisus atrodo?

DORIUKAS (*atsargiai*): Aš nieko, bet...

AUKSŪNAS: Tu gali manimi visiškai pasitikėti, nes aš tau linkiu tik gero. Mums reikia ateities žmonių, o tu atrodai neliurbis. Aš užtikrinu, kad tau nieko netruks. Jei neturi kur dėtis, patogesnio kelio tau nėra. Na, jei tu netiki man, patikėsi mano krašto vaikams.

DORIUKAS: Jei kito kelio nėra, tai aš sutinku. Bet pažvelk čia (*Iškelia ir laiko prieš Auksūną veidrodėlį*).

AUKSŪNAS (*pasipiktinęs, traukdamasis*): O, o, o, koks tu. Aš linkėjau tau gero ir tėvynę siūliau, o tu, o, o, o, koks aš... (*Pasipurtęs, gindamasis nuo veidrodžio ranka*): Tu turi užburta daiktą. Aš negaliu į tą veidrodį žiūrėti. Aš panašus į beždžionę...

DORIUKAS (*atsikvėpęs*): Norėjo suklaidinti. Kur man dabar eiti? (*Atsigręžia į kitą pusę, žengia žingsnį ir sustoja. Priešais jį pasirodo Žiaurys.*)

3.

ŽIAURYS: E, bastūnas! O mums tokie kaip tik reikalingi. Ko gi tu čia slampinėji?

DORIUKAS (*nejaukiai*): Aš jieskau kelio į tėvynę.

ŽIAURYS: Į tėvynę? Aš gi esu iš tokio krašto, kurs yra visų tėvynė. Aš galiu tave saugiausiai parvežti namo. Niekur tu nerasi geriau. Pas mus visi lygūs. Pas mus nėra nei turčių, nei bedarbių. Tavęs ten laukia draugai ir draugės, laukia puiki ateitis. Aš patariu tau nesyruoti, nes anksčiau ar vėliau visas pasaulis priklausys mums. Mes tave visur rasime. Mūsų kariuomenė nužygiuos skersai ir išilgai per visą pasaulį, ir nė vienam neklaužadai nepavyks pasislėpti nuo mūsų. Na, Doriuk, duokš ranką, ir aš tave nugabensiu į laimingiausią šalį. (*Ištiesia ranką.*) Duokš.

DORIUKAS (*baugiai*): O iš kur tamsta žinai mano vardą?

ŽIAURYS: Aš viską žinau, nes visur turiu patikimas akis ir ausis. Eime, nes aš neturiu laiko. (*Vėl ištiesia ranką*). Netoliese laukia mano sunkvežimis. Ko svyruoji?

DORIUKAS (*nedrąsiai*): Kad aš nežinau...

ŽIAURYS (*piktai*): Ko tu nežinai? Tu abejoji? netiki? (*Sušvilpia.*) Pijonieriai, šen! (*Pasigirsta būgnas ir įeina du berniukai ir dvi mergaitės. Pirmasis berniukas muša taktą būgnu. Jie apeina aplink Doriuką ir sustoja ratu.*) Apšvieskite šitą nesusipratėlį. Jis turi būti mūsų!

I BERNIUKAS: A, Doriukas! Mes seniai apie tave girdėjome.

I MERGAITĖ: Tu gi, sako, našlaitis.

II BERNIUKAS: Ir be prieglaudų.

II MERGAITĖ: Taip vadinamas vargšas be tėvynės.

DORIUKAS (*gailiai*): Be tėvynės...

I BERNIUKAS (*priėjęs arčiau*): Klausyk, Doriuk, mes tavęs seniai laukiame. Niekur nėra linksmiau, kaip pas mus. Mes žaidžiame, dainuojame, šokame, vaidiname, kiek tik mums patinka. Pas mus mokytis lengva, o mokytojų mes nebijome. Mums nereikia klausyti tėvų, nereikia eiti į bažnyčią, nereikia melstis. Reikia tik šaukti valio. Mes tave išmokysim kaip šaukti.

DORIUKAS: Ar nė motinos nereikia klausyti?

ŽIAURYS (*kurčiai*): Atsargiau, švelniau.

I BERNIUKAS: Partija yra mūsų motina, tad jos tik ir klausome. Tu gi neturi motinos, kas tau.

DORIUKAS: Neturiu, bet man keista ir neaišku...

I MERGAITĖ (*pasivedusi Doriuką į priekį*): Jei tau neaišku, tai aš paaiškinsiu. Pas mus tavęs laukia pasižymėjimai ir garbė kiekviename žingsnyje. Tu gali išeiti mokslus, kokius tik nori, nes mokslas pas mus nemokamas. Tu gali tapti darbo didvyriu, jei tu padarysi daugiau už kitus. Tau pakeliui tik su mumis, tik į plačiąją tėvynę, tik į pažangiausią kraštą. Tave pasitiks su raudonomis vėliavomis.

ŽIAURYS (*kurčiai*): Neleiskite atsikvėpt.

II BERNIUKAS (*pasitraukęs Doriuką*): Klausyk, aš tau pasakyčiau dar įdomesnę dalyką. Jei tu norėsi vyriškai pasižymėti, tavęs laukia šauni ateitis kariuomenėje. Tu galėsi būti jūreivis, lakūnas, tankistas, artileristas, leitenantas, kapitonas, pulkininkas, generolas ir net maršalas. Tavo krūtinę puoš medaliai ir žvaigždės. Tu būsi vadas. Tavęs visi bijos, o tu nebijosi nieko. Apie tave rašys legendas ir tave statys pavyzdžiu kitiems.

ŽIAURYS (*kurčiai*): Taip, taip. Sekantis.

II MERGAITĖ (*pasivedusi Doriuką*): Visa, kas geriausia yra krašte, bus tavo žinioje, o kitiems tu duosi tik tai, kas nuo tavęs atliks, ir už tai žmonės turės šlovinti tave, kaip išmintingiausiąjį.

ŽIAURYS: Na, vaike, dabar tau jau viskas aišku. Bbelieka tik sėst į sunkvežimį. Bilieto nereikia, supranti?

DORIUKAS (*įtartinais apžvelgia visus*): Palaukite, aš tuoj... (*Išima iš kišenės veidrodėlį ir laiko jį prieš Žiaurį. Šis sujuda.*)

ŽIAURYS (*nepatenkintas*): Ką, tu žaidi su manimi?

DORIUKAS: Aš nežaidžiu, aš tik noriu sužinoti, ar tamsta teisybę sakai.

ŽIAURYS (*traukdamasis, rūščiai*): Štai kaip... štai koks tu ne-naudėlis... Šimts perkūnų! kaip aš atrodau! Pulkite jį, griebkite, suimkite! Į Sibirą tokį, sušaudyti! (*Traukiasi ir dingsta siaubo apimtas. Vaikai paeiliui mėgina artintis prie Doriuko, bet jis vikriai sukinėjasi, seka jų judesius ir ginasi atkišęs veidrodėlį.*)

I BERNIUKAS (*traukdamasis*): Aš negaliu: jis užkerėtas liaudies priešas. (*Išbėga.*) Parazitas...

I MERGAITĖ (*traukdamosi, karčiai*): Jis baltasis. O, kaip aš atrodau... (*Dingsta.*) Kenkėjas...

II BERNIUKAS (*traukdamasis, piktai*): Jis turi magiškų spindulius... (*Dingsta.*)

II MERGAITĖ: Mirtinas priešas! (*Susiėmusi rankomis galvą*): Ką jis iš manęs padarė... Kaip baisu... (*Išbėgdama*): Nepalikite manęs, draugai! (*Dingsta.*)

DŌRIUKAS (*sunkiai atsidusęs*): Laimė, kad išsigelbėjau. Ačiū tau, geroji Laume. (*Apsiraminęs*): Kur man dabar eiti? (*Jis atsigręžia priešingon pusėn. Pasirodo Magara, šiltųjų kraštų kilnysis, baltai apsi-
sirengęs ir papuošta galva.*)

4.

MAGARA: Protėvių dvasios, ką aš matau — baltaodis! Kas tave atsiuntė man, Magarai kilniajam?

DORIUKAS (*susitelkęs*): Niekas manęs nesiuntė. Aš jieškau kelio į tėvynę.

MAGARA (*oriai*): Augštųjų dievų valia baltuoju gimęs nelaimingasis, jei tu nevertas buvai palaimingo ženkle, tai mane atsiuntė pas tave kobros kuždėjimas. Aš mielai tau padėsiu, paklydėli. Aš pasiimsiu tave su savimi ir ant dramblio nugabensiu ten, kur džiu-
nglės amžinai žaliuoja, kur žmonės nėra matę sniego. Pas mus saulė tvarstosi pačiame dangaus skliauto viršuje ir savo spinduliais aižo žemę, kad iš jos išgaruotų blogas tvaikas, o šimto dienų ir naktų lietus numazgoja jos nešvarumus. Tave saulė nudažys kaip ir mane, o lietus apvalys tave. Iš tūkstančiais metų prirašytų knygų tu galėsi semti išmintį. Jei būsi vertas, tu galėsi paveldėti mano laukus ir vergus, mano rūmus ir lobius, o jei neužrūstinsi dievų, tave po mirties priims jie į septintąjį dangų. Tad sek paskui mane, ir būsi laimingas. (*Pajuda eiti, bet pastebi, kad Doriukas susilaiko.*) Tu svyruoji, nes tave gundo patamsių dvasios? Lukterėk. (*Suploja delnais.*) Haūūū... (*Įeina vamzdeliais grodami keturi geltonodžiai berniukai, apeina ratu aplink Doriuką ir žemai nusilenkia prieš Magarą.*) Pašalinkite iš jo akių tamsą ir atidarykite jo ausis.

VISI BERNIUKAI (*nusilenkę*): Tavo lūpomis kalba dievai, kilnysis Magara. (*Jie išsitiesia, atsigręžia į Doriuką ir pradeda eiti ratu aplink jį, įvairiai kilnodami rankas, raivydami ir murmeldami: "Šara mara kabara, šara mara kabara". Paskui jie apsisuka aplink ir vėl eidami daro tą patį. Pagaliau jie sustoja ir susėda rytietišškai, išskyrus pirmąjį, kurs nusilenkia prieš Doriuką, pridėdamas ranką prie kaktos ir krūtinės.*)

I BERNIUKAS: Šabara dikara, saulės neglamonėtasai broli, tavęs laukia ryžių laukai, gumos plantacijos, saldžių saldžiausių vaisių sodai; tavęs laukia paklusnūs drambliai, prijaukinti leopardai ir šventieji krakodilai. Tavęs laukia puošniausios pasaulyje šventyklos su grakščiausiomis šokėjomis ir paslaptینگiausiais burtininkais. Tavęs laukia šimtai dievaičių ir deivių ir galingiausias jų viešpats Hula Kabula. Tik aklas nemato visų mūsų krašto grožybių, tik kurčias negirdi visų mūsų krašto linksmybių. Tu gi nesi nei aklas, nei kurčias, o tavo dvasia dar tebėra kaip tik iš kiaušinio išsiritusio balandžio. Nupurtink

nešvarias dulkes nuo kojų ir keliauk su mumis. (*Palaukia, paskui atsigrežia į Magarą ir nusilenkia.*) Magara, jis kurčias mano kalbai.

MAGARA (*rūsčiai*): Tavo žodžius nupūtė vėjas. Kitas! (*Kalbėjęs berniukas atsisėda. Atsistoja sekantis ir tokiu pat būdu nusilenkia prieš Doriuką.*)

II BERNIUKAS: Lenkiu galvą prieš tave, grįžtantį į sentėvių žemę. Tavęs laukia palmių pavėsis ir mėnulio šypsena. Tu miegosi pasakiškų paukščių suokimo liūliuojamas, būsi tepamas kvapniausiais aliejais, vaikščiosi aksomine žole ir tigrų kailiais, gaivinsies stebuklingųjų šaltinių vandeniu, maitinsies lakštingalų liežuvėliais, rengsies švelniausio šilko drabužiais. O kai tave mūsų dievai pamils, nebus tau lygaus šiame pasaulyje nei turto, nei kilnumo atžvilgiu. Tau belieka tik duoti ženklą galvos linktelėjimu, ir mes išvilksime tave iš tų skarmalų, apgobsime balčiausiu audeklu ir ant rankų nunešime iki dramblio. Tik ryžkis, ryžkis, ryžkis... (*Daro paslaptینگus judesius rankomis. Doriukas nejuda.*)

MAGARA (*rūsčiai*): Ir tavo žodžiai nevirto vaisinga sėkla. Kitas! (*Pasikartoja tie patys judesiai.*)

III BERNIUKAS: Ir niekas nedrįs pakelti akis į tave iš nusižeminimo. Žmonės puls kniūbėti prieš tave ir šauks iki užkimimo radžula madžula, sabara kabara, o tu žersi saują auksinių į dešinę, saują į kairę, saują skurdžiams. Tavo tarnai jausis laimingi, mazgodami tau kojas, o tavo priešai bus metami į liūtų narvą. Ir nebus tau lygaus po saule, nes tu puotausi su dievais ir būsi jų valios reiškėjas. Tavo vardas bus įrašytas į knygas amžių amžiams. Tu eisi su mumis, tu eisi su mumis, nes protėvių dvasios šaukia tave, šaukia tave, šaukia tave... (*Daro paslaptینگus judesius, viliodamas Doriuką eiti paskui jį, bet Doriukas nesijudina.*) Žingsnį, žingsnį, žingsnį...

MAGARA (*pikta*): Kvailys! Murti, tu pamėgink. (*Kalbėjęs atsisėda. Atsistoja paskutinysis ir daro tokius pat judesius.*)

IV BERNIUKAS: Kiroko maroko, lai migla nukrinta nuo tavo akių, lai mano žodžiai pro tavo ausis pasiekia smegenis. Nėra pasaulyje gražesnių mergaičių, kaip mūsų; niekur nėra gardesnio vyno, kaip mūsų; niekur tu negausi kvapesnio rūkalo, kaip mūsų. Visų širdys kietos, o mūsų lepiausios; visų kraujas šaltas, o mūsų karščiausias; visų protai buki, o mūsų šviesiausias. Tu matysi tai, ko kiti nemato; tu girdėsi tai, ko kiti negirdi, nes tu sužinosi mūsų paslaptį. Nūo augščiausią bokštą tu stebėsi dangų ir žemę. Žvaigždės tau patars, kaip gyventi; mėnuo pripildys tavo širdį svaigaus ilgesio, o saulė sukels troškulį naudotis žemiškomis gėrybėmis. Ir tu naudosies jomis be galo, be krašto, nes mūsų šalyje nėra to, kuo negalėtum pasi-

sotinti. Kiroko maroko, kiroko maroko... (*Murmėdamas daro paslaptingus judesius. Doriukas lyg pradeda svaigti ir trina akis. Staiga jis atsimena veidrodėlį, išsiima jį ir ginasi nuo kerėtojų. Šie sukykla ir pradeda trauktis murmėdami.*)

MAGARA (*rūsčiai*): Ko traukiate? ko pabūgote?

I BERNIUKAS: Jis žino mūsų paslaptį, kilnūsai.

II BERNIUKAS: Jis nekvailesnis už mus.

III BERNIUKAS (*rankomis gindamasis nuo veidrodėlio ir traukdamasis*): Kilnūsai Magara, nebausk mane: aš negaliu pažinti savęs...

MAGARA: Užkerėkite jį!

IV BERNIUKAS: Jo kerėjimas baisėnis negu mūsų.

MAGARA (*įtūžęs*): Kaip tai? Hiii, atneškite kobra ir vamzdelį! (*Žengia žingsnį pirmyn, bet susiduria su Doriuko atkištu veidrodėliu ir sustoja. Vaikai tuo tarpu dingsta.*) Kas čia? kas čia? Tai ne aš, kilnūsai Magara. Trigubai trigubas prakeikimas! (*Traukiasi.*) Tai ne aš, tai... (*Kurčiai*): Kobra, kobra! (*Išėina atatupsčias, užsidengęs akis rankomis. Už scenos: "Krakodilams jį! smaugliams!"*)

DORIUKAS (*vienas, sunkiai atsidusęs*): Kaip svaigu, a, net galva skauda ir gerti norisi — trošku. Kaip sunku be mamos ir be tėvynės... Kur dabar? (*Dairosi. Tuo tarpu iš kitos pusės pasirodo Ledonis, kailiais apsirengęs šiaurietis. Doriukas žiūri į jį nustebejęs.*)

5.

LEDONIS: Va, ką aš matau — berniūkštis! Turbūt, paklydęs ar našlaitis, kad vienas, a?

DORIUKAS (*atsargiai*): Našlaitis.

LEDONIS: Taigi, ne kartą sakau, kad šiais laikais netrūksta našlaičių, nes žmonės tik ir žino amžinai naikinti vieni kitus. Deja, toks jau yra mūsų pasaulis. Ko gi tu čia lauki, vaikuti?

DORIUKAS: Gero žmogaus, kurs man nurodytų kelią į tėvynę.

LEDONIS: Matai, mano mielas, šiandien žmogus greičiau geras tik sau. Tu, atrodo, jieskai teisingo žmogaus.

DORIUKAS: Taip, teisingo ir doro.

LEDONIS: Ū, jei taip, tai mes greit susikalbėsime ir tėvynės klausimą išspręsime. Klausyk, tėvynė, į kurią aš tave parvesiu, šalta, bet sveika. Joje, suprask, nėra miesto dulkių, nei fabrių dūmų, nes kalnai ir laukai nukloti sidabrinio sniegu. Bet nenusigąsk. Matai, kaip aš apsirengęs, ir man šilta. Mes gyvename mažičiuose, bet jaučiuose nameliuose, kur prie šilto židinio lepiname savo sąnarius ir skilvį, o miegame minkščiausiais kailiais apsiklostę. Mūsų dienos ir naktys ilgos ilgos — po šešis mėnesius, todėl ir mūsų gyvenimas ilgas, nes nei

nakties trūksta, nei diena lipa ant kalnų. Bet mūsų širdys, kaip ir visų — karštos. Neaprėpiami turtai, kurių mes esame viešpačiai, sukaustyti ledo, kad pašaliniai žmonės neišplėštų. Žinok, tų lobių valdovu savaime tapsi ir tu.

DORIUKAS: Kaip gi aš juos paimsiu?

LEDONIS: Jie — amžių atsarga. Jie liks mūsų ainių ainiams. O ko tu dabar norėtum?

DORIUKAS (*pagalvojęs*): Aš... aš nežinau.

LEDONIS: Va, tai tau vyras, nežino. Pagalvok.

DORIUKAS (*susitelkęs, tvirtai*): Visų pirma aš noriu rasti kelią į tėvynę.

LEDONIS: Agi ir keistas tu vaikiūkštis. Apie ką gi aš kalbu, jei ne apie tėvynę? Argi nesupranti manęs? Jei taip, tai aš pašauksiu snieguoles, kurios su tavimi švelniau pasikalbės. (*Ranka mosuodamas ore*): Ū - ū, šššen, šššen, sidabrinės, baltasparnės, ū - ū... (*Pasigirsta tyli muzika ir scenoje paskui viena kitą pasirodo keturios snieguolės, kurios padaro ratą apie Doriuką ir išsidėsto taip, kad galėtų atlikti plastiškus judesius. Visa tai jos išpildo atskirai, pirma prisistatydamos Doriukui.*)

I SNIEGUOLĖ (*įbėgdama ir grakščiai nusilenkdama prieš Doriuką*): Kas mus kvietė? Kas mus šaukė? Kas baltų snieguolių laukia? (*Smulkiomis žingsniais bėga į savo vietą.*)

II SNIEGUOLĖ (*kaip pirmoji*): Kas gi kelio čia nežino į gražiausiąją tėvynę? (*Bėga į savo vietą.*)

III SNIEGUOLĖ (*kaip pirmoji*): Ar tai tam geram berniukui čia galvelė apsisuko? (*Bėga į savo vietą.*)

IV SNIEGUOLĖ (*kaip pirmoji*): Kam čia liūdna? Kam ilgu čia? Ar tai tam šauniam vaikučiui? Ei, sesutės, lengvažingsnės, reikia jį pirma pralinksmint!

VISOS: reikia, reikia! (*Pradedą judėti ir šokti pagal muziką. Doriukas stovi viduryje ir įdėmiai stebi jas. Atlikusios tai, jos grakščiai nusilenkia.*)

I SNIEGUOLĖ (*pribėgusi prie Doriuko, judėdama ir šokinėdama apie jį, lipšniai*): Nebijok mūsų, berniuk. Mes esame snieguolės, apie kurias tu skaitei pasakų knygoje. Mes krintame iš debesų ir apklajame žemę, kad speigo metu jai būtų šilčiau. Šiaurėje mūsų yra nesuskaitomos daugybės, tiesiog pusnynai. Paklausk to pono. Tau nebus nuobodu. Tu medžiosi vilkus, baltuosius lokius, lapės ir gausybę kitų žvėrelių, kurių kailiais pats apsirengsi, savo namo sienas išklosi ir stogą apdengsi. Kitus gi parduosi. Už juos tu gausi pinigų ir gyvensi be rūpesčio — fi... (*Apsisuka ir pabėga.*)

LEDONIS: Jis, turbūt, nemėgsta medžioti.

II SNIEGUOLĖ (*tokiu pat būdu*): Nenusimink, berniuk. Jei tau nepatiks medžioti, tu galėsi plaukioti jūra, gaudyti banginius, mesti ilgus tinklus, žvejoti ir parplaukti su dideliu laimikiu. Tu skaitysi žuvis statinėmis, dėžėmis, tonomis, o į tavo kišenę plauks doleriai, svarai, markės, frankai, už kuriuos tu galėsi pirkintis mieste, kas tik tau patinka, grįžti namo dainuodamas ir būti daug laimingesnis už tuos, kurie gyvena augštose akmeninėse dėžėse. Tik su mumis — ū... (*Apsisuka ir pabėga.*)

LEDONIS: Pasirodo, jis nė žvejoti nemėgsta.

III SNIEGUOLĖ (*tokiu pat būdu*): Berniuk, tu neturėsi nieko malonesnio, kaip važiuoti rogėmis, šunimis pakinkytomis — ššš, tik švilpia, tik dulksta! Tu galėsi važinėti pačiūžomis, kiek tik norėsi, nes ten ledas kaip stiklas, ir plotų plotai. Tu galėsi leistis nuo kalno pašliūžomis kaip vėjas, o tavo širdis šokinės iš džiaugsmo, nes tu būsi visiškai laisvas. Niekas tavęs nevaržys, niekas nereikalaus nei leidimų, nei mokesčių; niekas tavęs nestumdys ir neskriaus. Tad pas mus, pas mus — o... (*Apsisuka ir pabėgėja. Doriukas nė nepajuda.*)

LEDONIS: Jis valdžios trokšta, ne kitaip.

IV SNIEGUOLĖ (*tokiu pat būdu*): Koks tu gražus, koks tu įdomus, berniuk! Tave pamils ir su tavimi žais visos šiaurės krašto snieguolės. Jos kris tau ant rankų, ant veido ir tirps, o tu atrodysi dar gražesnis — kaip nudažytas. Jos tave nuves į sniego karalaitės rūmus, kurie pastatyti iš skaidriausio ledo. Jie iškloti sabalių kailiais. Juos apšviečia įvairiaspalvė šiaurės žvaigždė. Mūsų karalaitė seniai dairosi malonaus berniuko, o tu — kaip iš pieno plaukės. (*Darydama reveransą*): Sveikas, mūsų karaliūne — e... (*Apsisuka ir pabėgėja.*)

DORIUKAS (*lyg atsipeikėjęs*): Aš skaičiau pasaką apie sniego karalaitę. Graži pasaka.

LEDONIS (*patenkintas*): Tai ką, sutarta?

SNIEGUOLĖS (*šokinėdamos, džiugiai*): Sutarta! Sutarta!

DORIUKAS: Gerai. Jei jūs tikrai vedate mane į tėvynę, žiūrėkite štai į šitą veidrodėlį. (*Atkiša kiekvienai iš eilės veidrodėlį, palaikydamas, kol jos pasitraukia.*)

I SNIEGUOLĖ (*traukdamosi*): Ai, kokia aš keista... Kaip nemalonu. Slėpk tai, slėpk, ai... (*Išbėga.*)

II SNIEGUOLĖ (*traukdamosi*): Jis ne mums, ne mums! Nereikia mums tokio karaliūno! Baisu... (*Išbėga.*)

LEDONIS (*neramiai*): Kas čia dabar darosi? Sušaldykite jį!

III SNIEGUOLĖ (*traukdamosi*): Jis sutirpdys mane... O, kaip man karšta... O, vos išsigelbėjau... (*Išbėga.*)

IV SNIEGUOLĖ (*traukdamosi*): Aš negaliu žiūrėti. Mano veidas atrodo kreivas, kreivas, kad jį kur... (*Išbėga.*)

LEDONIS: Ką tu čia turi, vaikiūkšti? Rodyk man. Mano akys nieko nebijo. (*Pažiūrėjęs į jam atkištą veidrodėlį, traukdamasis*): Ū, koks tu gudrus ir padūkęs, ū... (*Užsidengia veidą rankomis.*) Negaliu žiūrėti... Ū, tikras raganius, kad tave kur pūga užpustytų! Snieguolės, kur jūs, kur, ū... (*Dingsta.*)

DORIUKAS (*atsidusęs*): Visi mane klaidina. Turbūt, aš jau neberasiu kelio į tėvynę. Dieve Dieve, pasaulis toks platus, o aš be namų... Kur man dabar eiti? Kas manęs laukia?... (*Susigraudina ir pradeda tyliai verkšlenti. Tuo tarpu pasirodo Ruginis su Magdalena.*)

6.

RUGINIS: Kas gi čia dabar verkia?

MAGDALENA: Argi nematai, kad berniukas. (*Priėjusi prie Doriuko, švelniai*): Vaikuti, ko tu verki? Kas tau?

DORIUKAS (*tramdydamasis*): Aš jieskau kelio į tėvynę.

MAGDALENA: O kas tu toks esi, vargšeli?

DORIUKAS: Aš esu Doriukas, našlaitis.

MAGDALENA (*gailestingai*): Žiūrėk tatai, našlaitis. O iš kur tu esi, našlaitėli?

DORIUKAS: Aš? Aš nežinau tikrai. Turbūt, iš Dainavos šalies, nes mama man daug apie ją pasakojo.

MAGDALENA (*nesupratusi, pažiūrėjusi į Ruginį*): Iš Dainavos šalies... Kur tai galėtų būti?

RUGINIS: Argi nedasiproti, Magdut? Jis gi aiškiai yra dzūkas, kaip ir aš. (*Priėjęs ir prisilenkęs prie Doriuko, meiliai*): Vaike, tu gi esi dzūkas, lietuvis.

DORIUKAS (*susitelkęs*): Tai gal... (*Pakėlęs galvą*): Ar ir jūs... ar ir jūs...

RUGINIS: Taip, ir mes esame lietuviai, tos pačios kilmės ir to paties kraujo. Mes — tautiečiai.

MAGDALENA: Savi, Doriuk, savi — nusiramink. Leisk, aš nušluostysiu tau ašaras. (*Nosinaite nušluosto Doriukui ašaras.*) Ak, sakau, Dievulėliau tu mano, vis tai per žudynes, per žmonių žvėriškumą. Jūros kruvinų ašarų priverktos... Na, dabar bus lengviau.

DORIUKAS (*švelniai*): Ačiū. Tamsta kaip mama...

MAGDALENA (*Ruginiui, nežymiai, bet reikšmingai*): Jonai, aš manau... Juk tu spėjai, ką aš turiu galvoje.

RUGINIS (*paremdamas ją*): Agi aišku. Juk mudu bevaikiai. Pri-glausime šitą našlaitį ir įsūnysime.

MAGDALENA (*lyg Ruginiui, lyg sau*): Taigi tatai, sakau, nors į amžiaus pabaigą turėsime kuo pasidžiaugti ir kam savo prakaitu už-

dirbtą turtą palikti. (*Doriukui*): Vaikuti, tu klaidžioji šiame pasaulyje vienas ir nežinai, kur galvelę priglausti, o mes norime priimti tave pas save kaip sūnų. Ar sutinki eiti su mumis? Ar mylėsi mus? Ar klausysi? Mes neskriausime tavęs.

DORIUKAS: Bet aš noriu į tėvynę.

RUGINIS (*sau, tyliai*): Vargšas...

MAGDALENA: Gaila mums tavęs, Doriuk. Ne tu vienas nori grįžti į gimtąją žemę, bet kelias į ten uždarytas — spygliuotomis vielomis apraizgytas ir aštriomis šukėmis nuklotas, kad niekas nepabėgtų.

RUGINIS: Dabar ne tik aštriomis šukėmis nuklotas, bet ir patrankomis apstatytas. Todėl mes ir norime priglausti tave, kad vargas nepalaužtų. Eime su mumis.

DORIUKAS (*atsargiai*): Palaukite. (*Atkiša veidrodėlį.*)

MAGDALENA (*Ruginiui*): Ką tai reiškia, Jonai?

RUGINIS: Aš nežinau. Jis, turbūt, žaidžia.

MAGDALENA (*Doriukui*): Kam tu laikai prieš mus tą veidrodėlį, vaikuti? Ką tai reiškia?

DORIUKAS: Jis užburtas ir gąsdina tuos, kurie nori mane suklaidinti. Man šitą veidrodėlį davė geroji Laumė. Bet jūs nebijote. (*Tiriamai žiūri į juos.*) Nebijote...

RUGINIS: Nė kiek. O ko čia bijoti? Veidrodėlis ir viskas. Aš į jį galiu žiūrėti valandą, bet neturiu laiko.

MAGDALENA: Nugi ir aš žiūriu, o nieko.

DORIUKAS (*nuleidęs veidrodėlį*): Jūs nebijote. Tad aš myliu jus, nes jūs esate geri žmonės. (*Prieina prie jų ir abu juos plačiai apkabina.*) Aš myliu jus, nors ir neradau kelio į tėvynę. Nepalikite manęs.

RUGINIS (*glostydamas Doriuko galvą, mąsliai*): Rasi, Doriuk. Su mumis rasi. Tu su mumis galėsi mylėti Lietuvą iš tolo, pažinti ją, suprasti jos kančias, veikti jos labui ir stengtis pagreitinti jos laisvės valandos priartėjimą.

MAGDALENA (*rūpestingai*): Kad tik Dievas padėtų. (*Tuo tarpu pasigirsta tolimas, lyg aidintis dainavimas "Kur bėga Šešupė"*). Jonai, ar tu girdi?

RUGINIS: Aš girdžiu. O tu ar girdi, Doriuk?

DORIUKAS (*susidomėjęs*): Ką?

RUGINIS: Klausykis. Tai lietuviai, išblaškyti po platų pasaulį, iš ilgesio dainuoja, širdis guodžia.

DORIUKAS: Kur? Man sakė, kad prie žemės prisiglaudus, geriau girdėti. (*Prikrinta prie žemės, klausosi*): Girdžiu. A, kaip gražiai dainuoja... (*Pakelia galvą.*) Ir dabar girdžiu. (*Atsistoja.*) Ir dabar lygiai taip pat. (*Daina nutyla.*) O dabar nebegirdžiu...

RUGINĖS: Ir aš nebegirdžiu.

MAGDALENA: Ir negalime girdėti, nes nebedainuoja. (*Tuo tarpu pasigirsta tolimes varpas.*) O dabar ar girdi?

DORIUKAS: Girdžiu — varpu skambina. (*Pasigirsta tolimi vargonai ir giedojimas "Marija, Marija".*) A, ir giedant girdžiu. Atsimenu, mama tą giesmę giedodavo.

MAGDALENA: Tai ten lietuviai prašo Mariją, Dievo motiną, kad ji užtartų mūsų tėvynę ir kenčiančius brolius. Eime, sūneli. Dievas atsiuntė mums tave, o mes tau buvome reikalingi.

(*Visi išeina.*)

U ž d a n g a

DIDVYRIS BERNIUKAS

Aš noriu aprašyti vieną atsitikimą, kurį mums papasakojo tikybos mokytoja Notre Dame mergaičių gimnazijoje, Anglijoje.

Buvo šalta žiema ir storas sniego sluoksnis dengė laukus ir mišką. Anapus miško gyveno vienas senelis, kuris sunkiai sirgo ir šaukėsi prieš mirtį kunigo. Būdamas sveikas, senelis į bažnyčią niekada neidavo, tačiau mirties akyvaizdoj panorą su Dievuliu susitaikinti. Kunigą dviem arkliais rogėse vežė tolimesnis kaimynas, o mažas berniukas sėdėjo šalia ir rodė per mišką kelią.

Bevažiuojančius užpuolė vilkai. Vieną arklių bematant papjovė. Vilkai dar nepasisotino ir buvo pavojus netekti paskutinio arklio. Tuo atveju kelionė susitrukdytų ir senelis galėtų numirti be Šv. Sakramento. Mažasis berniukas dėl to labai baĩminosi. Staiga jo galvoj švystelėjo nauja mintis, ir jis nutarė save paaukoti vilkams, kad tik senelio siela būtų išgelbėta.

Nieko nelaukdamas, berniukas šoko iš rogių tiesiai į didžiausią vilkų būrį, kurie jį bematant apspito ir sudraskė. Tuo tarpu kunigas su švenčiausiu išvažiavo iš miško ir laimingai pasiekė senelio trobelę. Dar buvo ne vėlu.

"Įvykis, kurį jums papasakojau, atsitiko Lietuvoje", užbaigusi, pasakė mokytoja, "ir tas mažasis didvyris, be abejo, buvo lietuvis". Visos klasės akys nukrypo į mane. Aš labai didžiavausi mažojo berniuko pasiaukojimu ir tuo, kad pati esu lietuvaitė — vienintelė visoje šitoje didelėje gimnazijoje.

Dalia Lūžaitė, 14 m., Sheffield, Anglija.

Windsoro lietuvių šeštadieninės mokyklos vedėja Emilija Barisienė su Milda Pakauskaitė, Saulium Ražausku, Nijole Giedriūnaite ir Jonu Jokubausku.

WINDSORO ŠEŠTADIENINĖ MOKYKLA

Pereitais mokslo metais Windsoro "Marijos Pečkauskaitės" var-do šeštadieninėj mokykloj veikė penki skyriai, bet buvo egzaminuoti tik 4 ir 5 skyriaus mokiniai. Kitų mokslo pažangumas buvo įvertintas iš trimestro pažymių.

Egzaminų komisiją sudarė mokyklos vedėja Emilija Barisienė, kultūros fondo atstovė Bronė Statkevičienė ir kun. Rudzinskas.

Iš 4-to skyriaus egzaminus išlaikė Irena Butavičiūtė ir Dana Kozulytė. Iš 5-to skyriaus: Milda Pakauskaitė ir Saulius Ražauskas.

Egzaminų komisija pažymėjo, kad:

1. Nijolė Giedriūnaite — geriausia mokyklos mokinė.
2. Saulius Ražauskas — pavyzdingai lankė mokyklą per visus metus, išėjo 4-to ir 5-to skyriaus kursą ir iš abiejų išlaikė egzaminus.
3. Milda Pakauskaitė baigė 5 skyrių ir du kartu pamečiui laimėjo kultūros fondo konkurso premijas.
4. Jonas Jokubauskas — per metus išmoko lietuviškai kalbėti, rašyti ir skaityti. (Bravo! *Eglutė*).

NULAUŽTAS AŽUOLAS

Šią vasarą aš su savo mamyte ir sesute Eglyte vasarojau Jūratėje, Beverly Shores, Indiana, prie Michigan ežero. Viena naktį buvo didelė audra. Iš ryto išėjau pasivaikščioti. Staiga viskas pasidarė nauja. Kur turėjo būti kelias, ten buvo krūmai. Arčiau priėjęs, pamačiau, kad skersai kelią guli nulaūžtas didelis ažuolas. Tą naujieną tuoj pranešiau savo draugams: Algiui, Linui ir Vyteniui. To ažuolo šakose pasidarėme slėptuvę ir ten pasislėpę, sugalvodavome visai dienai užsiėmimus ir žaidimus.

Po savaitės atvažiavo du vyrai su pjūklų, supjaustė gultinį ažuolą į smulkias dalis ir išvežė. Ir taip nebeliko tokios geros slėptuvės.

Uosis Juodvalkis, V sk. mok., E. Chicago, Ind.

MŪSŲ KNYGOS

Antanas Baranauskas, THE FOREST OF ANYKŠČIAI. English translation by Nadas Rastenis. With original Lithuanian text. Edited by Juozas Tininis. Lithuanian Days, 9204 S. Broadway, Los Angeles 3, Calif. Woodcuts by J. Kuzminskis. Photo Cover by Vytautas Mažeulis. 1956. 44 pp. \$2.00

Tai pirmas dvikalbis "Anykščių Šilelio" leidimas. Šalia Nado Rastenio angliškojo vertimo lietuviškąjį tekstą kruopščiai parengė ir paginos žodį parašė "Lietuvių Dienų" literatūros redaktorius J. Tininis. Šis dailiai išleistas, didelio formato mūsų klasiškasis kūrinys bus ne tik lietuviui skaitytojui mielas paimti į rankas ir dar kartą pasigrožėti nemirštančia Lietuvos girių poezija, bet jis taip pat parodys ir lietuviškos poezijos grožį tiek lietuviškai bemokančiam, tiek svetimtaučiui. Leidinys bus labai parankus ir mūsų šeštadieninių bei kitų mokyklų mokiniams, kurie puikiai galės naudotis abiem tekstais.

Jonas Balys, LIETUVIŲ MITOLOGIŠKOS SAKMĖS. 191 psl. Išleido lietuvių knygų leidykla Nida, Londone. Kaina nepažymėta.

Turinyje: Pratarmė, Perkūnas, Laumės ir deivės, Aitvarai, Raganos ir burtininkai, Slogutės, Vilkolakiai, Milžinai, Žmogėdros, Saulė, vėjas ir šaltis, Ugnis.

H. Sienkevičius, *KRYŽIUOČIAI*. Istorinė apysaka. I tomas Iš lenkų kalbos vertė Kazys Jankūnas. Viršelį piešė V. K. Jonynas. Išleido Karys. 367 psl. Kaina nepažymėta.

JULIUKAS, STASYTĖ IR KANARĖLĖ

Pažistu vieną šeimą, kurioje gyvena tėtis, mama, Juliukas ir Stasytė. Abu tėvai dirba fabrike, o vaikai lanko mokyklą ir po pietų vieni lieka namie. Jie yra geri vaikai: mokosi, skaito, žaidžia pasižiūri televizijos, o kartais ir pas kaimynų vaikus išbėga. Tačiau, ten yra keli vaikai, kurie negražiai kalba ir net mušasi. Sykį jie pavogė iš krautuvės tokią gražią lemputę ir atidavė ją Juliukui. Šis nespėjo nė pasidžiaugti "dovana", kaip atsirado policininkas ir lemputę atėmė. Dar to negana. Policininkas ilgai Juliuką barė ir nusivedė pas tėvelį. Tik čia pasisekė išsiaiškinti, kad Juliukas nekaltas, bet negerieji vaikai visi skundė Juliuką, sakėsi matę, kaip Juliukas vogė.

Policininkas užsirašė Juliuko pavardę ir išpėjo, kad kitą sykį bus blogiau, jei dar kartą sučiups apsigūsi. Buvo labai skaudu Juliukui ir jo sesutei, kad taip neteisingai buvo jie apskusti. Tėtis nebeleido žaisti su tais vaikais, o ir jie patys nebenorėjo. Jie buvo matę tokią gražią kanarėlę, kuri taip puikiai giedojo. Ilgai prašė, kad tėtis jiems ją nupirktų: žadėjo būti geri ir pas kaimynų vaikus nebebėgti, patys kanarėlę prižiūrėti.

Gerasis tėtis pereitoms Kalėdoms ir nupirko tą kanarėlę. O, kokie patenkinti buvo tada Juliukas su Stasyte! Kanarėlė buvo graži, gražiai giedojo užtat ir brangiai už ją reikė-

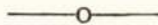
jo sumokėti. Vaikučiai labai mylėjo kanarėlę ir rūpinosi, kad tik nieko jai netrūktų. Ir savo tėveliams jie stengėsi būti geri ir dėkingi.

Atėjo vasara. Juliukas jau suspėjo pamiršti, kaip neteisingai su juo buvo draugai pasielgę. Jis jau dažniau išbėgdavo su jais sviedinio pamėtyti. Stasytė vežiojo savo gražią lėlę vežimėly, kurį jai Vardadieniui buvo krikšto mama nupirkusi. Dabar jau neretai reikėdavo paraginti vaikus, kad jie kanarėlę prižiūrėtų.

Nors vaikai pasiskirstė dienas, kuriomis vienas arba antras prižiūrės kanarėlę, bet dažnai Juliukas pagalvodavo, kad Stasytė šiandien turi kanarėlę rūpintis, o Stasytė, — kad Juliukas. Vis dažniau ir dažniau kanarėlę rūpintis tekdavo mamai, bet ir ji pamiršdavo, ypač jei vaikai pasidžadėdavo sutvarkyti. Jie, tiesa, dažnai pažadėdavo, kai tėvai primindavo, bet labai retai beatsimindavo. Juliukas net pradėjo teisintis, kad ne vyro darbas rūpintis paukščiuku...

Vieną rytą kanarėlę rado nebegyva. "Ji mirė badu", pasakė mama, o vaikams buvo daug daug ašarėlių... Tėtis supyko: pardavė televizijos aparatą, uždraudė išeiti į gatvę ir paskyrė nemažai darbų namie atlikti.

— Jei vaikai neatlieka savo pareigų — dažnai sako tas tėtis — jie ir vėliau bus apsileidę!

MIELI EGLUTĖS SKAITYTOJAI, sakykite, ar anas tėtis neteisingai sako? Tikrai, jei nori, kad kanarėlė būtų graži ir gražiai giedotų, turi ją prižiūrėti! Ar ne tiesa?

Aš žinau, Jūs esate geri vaikučiai ir nenorite apsileisti. Jūs gerai žinote, kad Dievas netik paukščiukams, bet ir žmonėms davė skirtingus balsus, skirtingą kalbą. Jūs suprantate, kad kiekvienas žmogus ir turi išmokti savo kalbos. Čia Jums ateina padėti Eglutė, kad Jūs netik neužmirštumėte lietuviškai, bet vis geriau išmoktumėte.

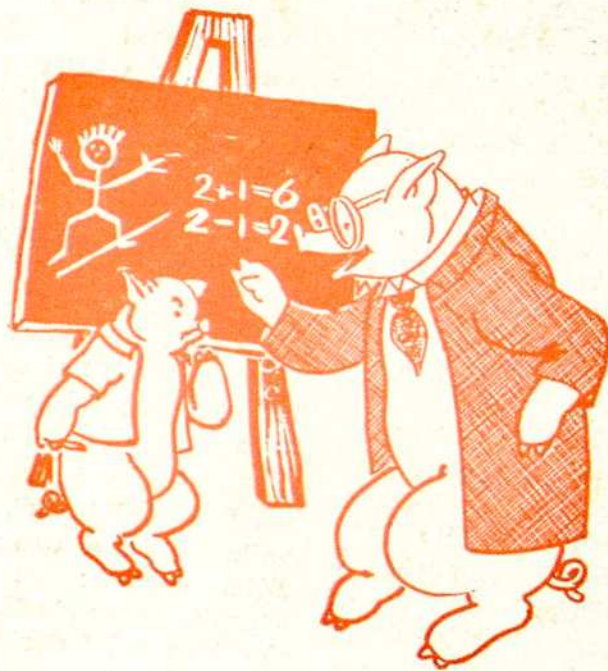
Taigi, nepadarykite su Eglute taip, kaip anie vaikučiai su kanarėle. "Vaikai turi įprasti rūpintis savo laikraščėliu! Taip man rašo daugelis tėvų. Tat ir pasirūpinkime, nes tai mūsų pareiga. **KIEKVIENAS EGLUTĖS SKAITYTOJAS TURI SURASTI BENT PO VIENĄ NAUJĄ EGLUTĖS SKAITYTOJĄ!** Tai nėra sunku, jei tik norėsime ir dirbsime.

Christine Gecas
State Hospital
Manteno, Ill.

ALp 1785

Larch.

96. 228637